

פרשת תזריע תשע"ו

Adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. ויקרא פרק יג, מג-מו

(מג) וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהִגִּיה שְׂאֵת־הַנֶּגַע לְבָנָה אֲדַמְדָּמָה בְּקִרְחָתוֹ אוֹ בְּגִבְחָתוֹ כְּמֵרָאָה צָרַעַת עוֹר בְּשָׂר׃ (מד) אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טָמֵא וְטִמְאָנוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ: (מה) וְהִצָּרוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרָמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ וְעַל־שָׂפָם יַעֲטֶה וְטִמְאָו טָמֵא יִקְרָא: (מו) כָּל־יָמָי אֲשֶׁר תִּהְיֶה בּוֹ טָמֵא טָמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמִּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ: ס

2. תרגום אונקלוס ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מה

(מה) וסגירא דביה מכתשא לבושהי יהון מבזעין ורישיה יהי פריע ועל שפם כאבילא יתעטף ולא תסתאבו ולא תסתאבו יקרי:

3. כתר יונתן ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מה

(מה) ומצורע שבו נגע בגדיו יהיו קרועים וראשו יהיה מגודל פרוע ועל [ועם] סופדים יהיה מהלך ועל שפם יהיה מעוטף וכאבל יהיה לבוש וכרוז מכריז ואומר ריחקו ריחקו מן הטמא:

4. רש"י ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מה

(מה) פרמים - קרועים: פרוע - מגודל שער: ועל שפם יעטה - כאבל: שפם - שער השפתים גירנו"ן בלע"ז [שפם]: וטמא טמא יקרא - משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו:

5. רבינו בחיי ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מה

(מה) והצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה. אמרו במדרש: (פתיחתא איכה רבתי כא) והצרוע, זה בית המקדש, אשר בו הנגע, זו עבודה זרה שמתמאה כנגע, בגדיו יהיו פרומים, אלו בגדי כהונה, וראשו יהיה פרוע, זו שכינה שנסתלקה משם, ועל שפם יעטה, שבטלו את התורה, וטמא טמא יקרא, זה חורבן ראשון וחורבן שני.

6. איכה פרק א,

(א) אִיכָהוּ יִשְׁבָּה בְּדָד הָעִיר רַבְתִּי לֵעָם הַיְתָה כְּאֶלְמָנָה רַבְתִּי בְּגוֹיִם שְׂרִתִּי בְּמַדִּינֹת הַיְתָה לְמָס׃ ס
(ב) בָּכוּ תְבֹכָה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לְחִיָּה אִיוֹלָה מְנַחֵם מִפְּלִיאָהּ כִּי־רָעִיָּה בְּגָדוֹ כָּהָ הָיוּ לָהּ לְאֵיבִים׃ ס (ג) גִּלְתָּה יְהוּדָה מִעֲנִיל וּמְרַב עֲבֹדָה הִיא יִשְׁבָּה בְּגוֹיִם לֹא מִצָּאָה מְנוּחַ כִּי־רֹדְפֶיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים׃ ס (ד) דַּרְכֵי צִיּוֹן אַבְלֹת מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד כִּי־שָׁעֲרִיהָ שׁוֹמְמִין כִּתְּנֶיהָ נֶאֱנָחִים בְּתוֹלְתֶיהָ נוֹגֹת וְהָיָ מִרְגְּלָהּ׃ ס (ה) הָיוּ צָרִיָּה לְרֹאשׁ אֵיבִיהָ שְׁלוֹ פִּיֶּיהָ הוֹגָה עַל רֵב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הִלְכוּ שְׁבִי לְפָנֶי־צָר׃ ס ... (ח) חָטָא חָטָאָה יְרוּשָׁלַם עַל־כֵּן לְנִינְדָה הַיְתָה כִּל־מְכַבְּדֶיהָ הַזִּילוּהָ כִּי־רָאוּ עֲרוֹתָהּ גַם־הִיא נֶאֱנָחָה וְתִשָּׁב אַחֲרוֹר׃ ס (ט) טִמְאָתָה בְּשׁוֹלֵיָה לֹא יִכָּרֵה אַחֲרִיתָהּ וְתִרְדַּד פְּלָאִים אִין מְנַחֵם לָהּ רָאָה ה' אֶת־עֲנָלֶי פִי הַגְדִּיל אוֹיֵב׃ ס

7. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף ה עמוד א

ומצינין על הקברות.... רבי אבהו אמר מהכא, "וטמא טמא יקרא", טומאה קורא לוי, ואומרת לו: פרוש'.

8. רבי יוסף בכור שור על ויקרא פרק יג פסוק מה

והצרוע. אכולהו קאי, ינהג מנהג אבילות, שהוא כמנוחה לשמים, שפרשו מעל[יו אשתו ו]בניו, וטמא טמא יקרא, שירחיקו ממנו. ואמרו רבותינו שצריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סז עמוד א

כדתניא: וטמא טמא יקרא - צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים.

10. תורת האדם שער המיחוש - רמב"ן

ושמענין מהכא דבקור חולים כדי שיכבדו וירבצו לפניו ויעשו לו הצרכים הצריכים לחליו וימצא נחת רוח עם חבריו, ועוד כדי שיכוין דעתו לרחמים ויבקש עליו כדתניא (מ"ק ה' א') וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים. הלכך המבקר את החולה ולא בקש עליו רחמים לא קיים המצוה.

11. שולחן ערוך יורה דעה הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס שלה: ד

(וכל שביקר ולא ביקש עליו רחמים, לא קיים המצוה) (ב"י בשם הרמב"ן).

12. בראשית פרק כא פסוק יז

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-קוֹל הַנְּעֹר וַיִּקְרָא מִלְאָךְ אֱלֹהִים אֶל-הַגֵּר מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מִה-לָּךְ הִגַּר אֶל-תִּירְאֵי פִי-שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל-קוֹל הַנְּעֹר בְּאֶשֶׁר הוּא-שָׁם:

13. רש"י בראשית פרק כא פסוק יז

את קול הנער - מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל:

זוהר מנוקד חלק ג דף נג/א

רבי יהודה אמר, זאת תהיה ודאי לקבליה לאתפרעא מניה, דההוא מוציא שם רע, ביום טהרתו והובא אל הפה, מאי קא משמע לו. משמע, מאן דאית ליה לישנא בישא צלותיה לא עאלת קמי קודשא בריך הוא, דהא אתער עליה רוחא מסאבא. פיון דאדהר בתשובה וקביל עליה תשובה, מה פתיב, ביום טהרתו והובא אל הפה וגו' וראה הפה וגו'.

ספר מדרש יהונתן - פרשת מצורע

מאמר קלה בגמרא דשבת (דף ס"ח) וטמא טמא יקרא צריך להודיע לרבים צערו פי' רש"י הוא בעצמו ויש להקשות למה צריך בכאן להודיע צערו לרבים יותר משאר חולאים, וכדי לתרץ נקדים מה דאיתא בפירוש רש"י פרשת וירא אצל ישמעאל וישמע אלקים את קול הנער פי' רש"י מכאן שתפלת חולים יפה מתפלת אחרים עליו ואיתא בזה"ק מפני מה נקרא מצורע מוסגר מפני שמוסגר תפלתו בשמים והא"ש צריך להודיע צערו לרבים שיבקשו עליו רחמים בשלמא שאר חולאים מוטב שיתפלל הוא בעצמו אבל גבי מצורע שנסגר תפלתו בפניו צריך להודיע צערו לאחרים שיתפללו עליו וק"ל:

14. ספר פרדס יוסף על ספר בראשית פרק כא פסוק יז

[צג] >ברש"י יפה תפלת חולה מתפילת אחרים (כ"א, י"ז). וקשה דכתיב (תזריע י"ג, מ"ה) וטמא טמא יקרא, צריך להודיע צערו לרבים שיבקשו רחמים (שבת ס"ז), ולמה לא יתפלל בעצמו וגם למה בכל חולים אין צריך להודיע לאחרים. אך לזוהר הקדוש (מצורע נ"ג) דמשום הכי נקרא מצורע מוסגר שמוסגר תפילתו, א"כ ממילא צריך שאחרים יתפללו עליו, מה שאין כן בכל חולים, ואתי שפיר הכל:]

15. ריקאנטי ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מה

(מה) והצורע אשר בו הנגע וגו' [שם מה]. אחר ששלטה עליו רוח הטומאה צריך להתנהג כפי המדה ששופעת עליו, וזהו וטמא טמא יקרא [שם], והוא כענין [מלכים א, יח, כח] ויתגודדו כמשפטם, וזה טעם [פסוק מו] מחוץ למחנה מושבו, משום והיה מחניך קדוש. או יהיה על דעת רז"ל [שבת סז ע"א] **שרבים** יבקשו עליו רחמים, ותסור רוח הטומאה ממנו שתנוח עליו מדת הרחמים. וטעם נתיצת הבית ושריפת הבגדים, ידוע ממה שכתבתי.

16. ספר שמירת הלשון ח"א - שער הזכירה - פרק ז

וגם אין מקבלין תפלתו למעלה עבור זה, כמו שכתוב בזהר הקדוש פרשת מצרע, מאן דאית בה לישנא בישא, צלותא לא עלת קמה דקדשא בריך הוא, דהא אתער עלה רוח מסאבא, כיון

דאָהדר בתשובה וקביל עלה תשובה, מה כתיב (ויקרא י"ד ב), "ביום טהרתו והובא אל הכהן" וגו' (ובזה יובן מה דכתבה התורה "וטמא טמא יקרא", ופרשו רז"ל, שצריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים, והוא מחמת שתפלתו אינו מקבל למעלה, לכן גלתה לנו התורה עצה זו במצטער זה דוקא): וגם נשמתו הקדושה מסתלקת ממנו עבור זה כמו שכתוב למעלה בפרק ג' בשם הזהר הקדוש:

17. ויקרא פרק י, ד-ז

(ד) ויקרא משה אל-מישאל ואל אלצפון בני עזיאל דוד אהרן ויאמר אליהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני-הקדש אל-מחוץ למחנה: (ה) ויקרבו וישאם בכתנתם אל-מחוץ למחנה פאשר דבר משה: (ו) ויאמר משה אל-אהרן ולא-עזר ולא-תמרו בניו ראשיכם אל-תפרעו ובגדיכם לא-תפרמו ולא תמתו ועל פל-העדה יקצף ואחייכם פל-בית ישראל יכפו את-השרפה אשר שרף ה': (ז) ומפתח אהל מועד לא תצאו פון-תמתו פיי-שמון משנת ה' עליכם ויעשו כדבר משה: פ

18. אבן עזרא ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מו

כל ימי אשר הנגע בו יטמא כי טמא הוא באמת. מלת בדד מפורשת במגילת איכה:

19. רש"י ויקרא פרשת תזריע פרק יג פסוק מו

בדד ישב - שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד, הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל: מחוץ למחנה - חוץ לשלש מחנות:

20. ספרא תזריע - פרשת נגעים פרשה ה פרק יב

(יג) או מה זה מיוחד שבראשו נגעו אף אני אביא את הנתקים שבראשו נגעו ומנין לרבות שאר המנוגעים תלמוד לומר בדד ישב יכול יהיו שנים טמאים עמו תלמוד לומר הוא בדד ישב אין שני טמאים עמו:

(יד) מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות מושבו מושבו טמא מיכן אמרו הטמא יושב תחת האילן והטהור עומד טמא הטהור יושב תחת האילן והטמא עומד טהור ואם ישב טמא וכן באבן המנוגעת טהור ואם הסיט הרי זה טמא רבי יוסי הגלילי אומר מחוץ למחנה מושבו הבגד לימד על הבגדים שהם טעונים שילוח חוץ לשלש מחנות:

21. ויקרא פרק י פסוק ג

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר-דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִי אֶקְדָּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֶכְבֵּד וַיֵּדָם אַהֲרֹן:

22. רמב"ן ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ג

וטעם וידום אהרן - שהיה בוכה בקול, ואז שתק. או כטעם ואל תדום בת עינך (איכה ב יח):

23. חזקוני ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ג

וידם אהרן כמו שמצינו ביחזקאל האַנְקוּ דִם מֵתִים אַכְּל לֹא-תַעֲשֶׂה אַף כֵּאֵן וַיֵּדָם אַהֲרֹן מִמָּה שֶׁהָיָה רֹצֵחַ לְהַתְּאֵבֵל.

24. רבינו בחיי ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ג

וידום אהרן. השתיקה אחת ממשפטי האבלות, והם מפורשים ע"י יחזקאל ע"ה דכתיב: (יחזקאל כד, טז - יז) "בן-אדם הנני לקח ממך את-מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתה: האַנְקוּ דִם מֵתִים אַכְּל לֹא-תַעֲשֶׂה פֶּאֶרְדָּה חֲבוּשׁ עֲלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תַּשִּׁים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעֲטֶה עַל-שִׁפְמֶם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל: (שם כא), אַמְרוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי ה' הֲנִי מְחַלֵּל אֶת-מִקְדָּשִׁי גֵאוֹן עֲזַבְתֶּם מִחֲמַד עֵינֵיכֶם וְגו', וְעַשִּׂיתֶם פֶּאֶשֶׁר עֲשִׂיתִי", כי היה מתנבא

על חרבן בהמ"ק ועל הגלות שיהיו גולים בארצות אויביהם ואין מספיקין בידם להשלים ולעשות חקי האבלות וכתוב: "והיה יחזקאל לכם למופת".

ודע כי בכלל "אבל לא תעשה" יכנסו חמשה דברים: רחיצה, סיכה, תשמיש המטה, משא ומתן של סחורה, למוד התורה, כי כל אלו נקראים שמחה והשמחה הפך האבלות, ושמחת התורה והסחורה תמצאם בפסוק אחד, הוא שכתוב: (תהלים קיט, קסב) "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", למד ששניהם נקראים שמחה, וכתוב: (ישעיה ט, ב) "כאשר יגילו בחלקם שלל".

25. יחזקאל פרק כד, טו-כד

(טו) ויהי דבר-ה' אלי לאמר: (טז) בן-אדם הנני לקח ממך את-מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעמד: (יז) האנקו דם מתים אכל לא-תעשה פארה חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על-שפם ולחם אנשים לא תאכל: (יח) ואדבר אל-העם בפקר ותמת אשתי בערב ואעש בפקר פאשר צויתי: (יט) ויאמרו אלי העם הלא-תגיד לנו מה-אלה לנו כי אתה עשה: (כ) ואמר אליהם דבר-ה' הנה אלי לאמר: (כא) אמרו לבית ישראל כה-אמר אדני ה' הנני מחלל את-מקדשי גאון עונכם מחמד עיניכם ומחמל נפשכם ובניכם ובנותיכם אשר עזבתם בתרב יפלו: (כב) ועשיתם פאשר עשיתי על-שפם לא תעטו ולחם אנשים לא תאכלו: (כג) ופארכם על-ראשיכם ונעליכם ברגליכם לא תספדו ולא תבכו ונמקתם בעונותיכם ונהמתם איש אל-אחיו: (כד) והנה יחזקאל לכם למופת ככל אשר-עשה תעשו בבאה וידעתם כי אני אדני ה': ס